

I denne spalten ønsker vi å trykke kasuistikker som har gjort spesielt inntrykk og som bidragsyterne har opplevd som spesielt lærerike. For har vi selv lært noe i slike situasjoner, vil det som oftest også være av interesse for andre. Og vi vil gjerne ha en kommentar til slutt om hvilke tanker du har gjort deg rundt denne opplevelsen. Bidrag sendes Ivar Skeie (red.) ivskeie@online.no. Kast dere frampå, folkens!

Lærerike
kasuistikker

KASUISTIKK FRA HELSESTASJON FOR UNGDOM

Vingeskutt fugleunge i de voksnes rekker

Arbeidet på Helsestasjon for Ungdom kan by på en rekke utfordringer av både medisinsk, etisk og menneskelig art. Jeg vil dele en erfaring fra helsestasjonshverdagen – en pasient som utfordret meg på mange plan.

Linda var ei 15 år gammel jente fra en nabokommune, hun bodde på hybel og gikk på kokk- og servitørlinja på skolen der jeg en dag ukentlig hadde Helsestasjon for både barn og ungdom. Jeg samarbeidet med ungdomshelsesøster i kommunen som oftest hadde snakket med ungdommene først. Linda hadde bedt om å få en legetime og bestillingen var klamydiatest. Hun hadde ingen spesielle symptomer, men fortalte at hun ikke følte seg helt trygg på partneren. Det kom etter hvert fram at hun hadde et seksuelt forhold til en 28 år gammel mann som var i et etablert samboerforhold. Det hele foregikk selvfølgelig i det skjulte, ingen visste om dette, aller minst foreldrene. Ifølge Linda var både hun og 28-åringen enige om at dette kun var et rent seksuelt forhold og at de aldri kom til å bli ordentlig sammen. Hun måtte allikevel innrømme at hun nok var litt forelsket og kanskje innerst inne hadde et lite håp, men avtalen mente hun var grei, hun fikk nøye seg med det hun fikk. Hun følte seg ikke presset, følte tvert imot at hun fikk mye igjen for dette forholdet og at han tok godt vare på henne. Ut fra det hun fortalte virket det som hun hadde svært lave forventninger til hva et forhold kunne innebære utover det hun allerede fikk.

Hva med prevensjon? De brukte kondom. Under prevensjonsamtalen fikk jeg et inntrykk av at hun nesten håpet litt på å bli gravid. Vi snakket en del om prevensjon, jeg anbefalte henne p-piller eller p-sprøyte, men hun var bestemt på å fortsette med kondom.

Det viste seg at klamydiatesten var positiv. Linda fikk sin tablett, ville ikke ut med partnerens navn, men ble formannet om viktigheten av at han fikk behandling.

Linda gav, på tross av sine bare 15 år, et overraskende modent inntrykk. Jeg lot meg nok delvis blende av hennes voksne og selvsikre ytre og vurderte aldri på dette tidspunktet å foreta meg noe mer enn det som ble gjort. Burde foreldrene vært kontaktet – forholdet var jo strengt tatt straffbart?

Neste gang jeg traff Linda var hun – ja, riktig – gravid, ut fra det hun oppgav som siste mens, allerede ca 10 uker på vei da hun oppsøkte oss. Hun var innstilt på å bære fram barnet. Både jeg og ungdomshelsesøster hadde samtaler med henne og etter hvert mor. Det endte i siste runde, som jeg ikke deltok i, med abort, etter påtrykk fra mor.

Jeg stod etter dette tilbake med mange spørsmål, en del frustrasjon og litt dårlig samvittighet. Hun var jo tross alt et barn, men med kropp, språk og erfaringer som gjorde at hun ble behandlet som en voksen. Jeg gav henne råderetten, men var hun moden for det?

*Kasuistikken reiser mange spørsmål.
En kommentar av Ole Rikard Haavet følger her:*

Tiltro til legen

Dette møte mellom Linda og legen handler mye om tillit. En tillit legen trolig har gjort seg fortjent til. Selv om Linda ikke har symptomer, vet hun én å kontakte, og én å dele hemmeligheten med. Inngangsbilletten er klamydiatesten. Hemmeligheten, historien, kommer etter hvert. Linda, som altså er 15 år gammel, har et forhold til en nesten dobbelt så gammel mann. Han stiller betingelsene: et skjult og utelukkende seksuelt forhold. Linda nøyer seg med det, har svært lave forventninger, men innrømmer at hun innerst inne er forelsket og har et lite håp. Klamydiatesten var positiv.

Det som slår meg først er at det er godt gjort at legen får fram historien. Linda forstår trolig at hennes historie kan oppfattes som ufordelaktig både for henne og for partneren. Forøvrig er det verdt å merke seg at inngangsbillettene i denne aldersgruppen ofte nettopp blir hentet i kroppsrelaterte problemstillinger.

Legens frustrasjon

Det neste jeg lurer på, er hvilke motiver Linda har for å velge å bli gravid. Er det realisering av en drøm om å vinne en bestemt mann som hun er forelsket i (De fleste kjenner refrengnet: «Hun er forelsket i lærer'n, å, å, å ...»)? Er det et umodent ønske om å bli mor? Er det en utprøvende handling overfor foreldre og samfunn; et ønske om å ta makta og om å bli sett?

Hvorfor Linda oppsøker helsestasjonslegen, og ikke fastlegen, kan man også fundere over. Mest sannsynlig skyldes det, i tillegg til tiltro til nettopp denne legen, at klamydia er en anerkjent sak for helsestasjon for ungdom. Hun oppfatter det sikkert praktisk å gå dit. Dessuten er helsestasjon for ungdom gratis. 15-åringen vil sannsynligvis ikke under noen omstendigheter involvere foreldrene.

Et relevant spørsmål er om fastlegen har bedre mulighet til å sette i gang et kognitivt tilrettelagt opplegg for å få Linda til

å fortelle hvorfor hun ligger med partneren og med et slikt utgangspunkt hjelpe henne til rette med sitt forhold til ham?

Legen og loven

Det er vanskelig å komme utenom refleksjoner rundt problemstillingen om når foreldre skal trekkes inn. De fleste kolleger har opplevd hvor vanskelig denne balansegangen er i forhold til denne aldersgruppen. Denne kasuistikken setter saken på spissen. I straffelovene paragraf 196 står det at den som har seksuell omgang med en som er under 16 år, straffes med fengsel i inntil fem år. I lovparagrafen står det at straff kan bortfalle dersom man er omtrent jevnbyrdige i alder og utvikling. Det kan vi knapt si var tilfelle for forholdet mellom 15-åringen og den 28 år gamle partneren.

Linda fortsatte etter dette på skolen og alt var tilsynelatende som før. Forholdet hun var i ble aldri senere et tema hun tok opp med oss. Vi vet lite om hva dette har gjort med henne. Det er mange spørsmål å reflektere over – med få fasitsvar. Å følge ungdom i slike situasjoner krever mer enn å informere om bivirkningene av p-piller. Dette er mennesker som er i en fase av livet da grunnlaget for handlingsmønstre og framtidig helse legges. Selvbilde formes og grenser setter seg. Som både Haavets kommentar og artikkelen om Helsestasjon for Ungdom peker på, er det viktig at vi deltar som medspillere på denne banen.

Lege NN.

Infodoc for Windows

- **Sikker**
- **Funksjonell**
- **Hurtig**
- **Pålitelig**

Ring 55 52 63 00

og vi demonstrerer programmet hos deg

infodoc as

BRUKERVENNLIGHET SATT I SYSTEM

Bergen: Infodoc as, P.B. 183, Bønes, 5849 Bergen

Tlf. 55 52 63 00 - Fax. 55 52 63 29

Oslo: Infodoc as, Kilenveien 45, 1366 Lysaker

Tlf. 67 59 27 60 - Fax. 67 59 27 69

www.infodoc.no